

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЛЕКСЕМ "ПРАВО" И "ЗАКОН"
В ПРЕПОДАВАНИИ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА**

Статья посвящена изучению юридической лексики (лексемы "право" и "закон"), обозначена продуктивность латинских словообразовательных элементов, подчеркнута связь с другими языками (украинским и английским), проанализирована специальная фразеология с указанными лексемами.

Ключевые слова: лексема, дериваты, юридическая терминология, фразеология, методика преподавания латинского языка.

Kharitonova N. V.

THE USAGE OF LEXEME "LAW" AND "PRINCIPLE" IN TEACHING OF LATIN LANGUAGE

The article deals with the study of jural lexicon (lexeme "right" and "law"), designates the productivity of Latin word-formating elements, underlines the connection with other languages (for example, Ukrainian and English), analyzes topical phraseology with above-mentioned lexemes.

Key wordes: lexeme, derivatives, law terminology, phraseology, methods of teaching Latin language.

УДК 372.881.111.1

Цареградська К. В.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ
АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ**

Статтю присвячено особливостям формування професійно орієнтованої аудитивної компетентності студентів економічних спеціальностей під час їх навчання у магістратурі.

Ключові слова: аудіювання, професійно орієнтована аудитивна компетентність, майбутні економісти.

Початок ХХІ століття характеризується глобалізацією економічних зв'язків України з іншими державами, що, безумовно, підсилює попит на фахівців міжнародного класу, тобто таких, які здатні вести успішну міжнародну економічну діяльність та вільно комунікувати з представниками різних країн. Перед майбутніми фахівцями-економістами, випускниками вищих навчальних закладів (ВНЗ), в умовах стрімкого розвитку міжнародних економічних відносин, стоять нові, більш складні, вимоги до реалізації власного професійного потенціалу, тому підвищення ефективності навчання іноземної мови (ІМ) є одним з пріоритетних завдань освітньої системи на сьогоднішній день.

Професійно орієнтоване спілкування ІМ, спрямоване на взаємодію фахівців та, в першу чергу, на обмін інформацією з метою її подальшого використання, реалізується в усній та писемній формах. Відомо, що доля слухової рецепції в умовах мовленнєвих контактів (у тому числі професійних) складає 45% загального часу спілкування.

Головною метою аудіювання іншомовного професійно орієнтованого тексту є досягнення реципієнтом певної комунікативної мети у результаті розуміння на слух змісту тексту при, як правило, одноразовому прослуховуванні. Отже, важливим завданням при навчанні ІМ майбутніх фахівців є формування у студентів умінь аудіювання, а саме – формування професійно орієнтованої аудитивної компетентності (ПОАК).

Проблема формування аудитивної компетентності (АК) привертала багатьох дослідників, серед яких О. І. Ісеніна, Р. Оксфорд, О. С. Суздалева, І. І. Халєєва, Т. В. Громова, Б. Дальхаус, Н. В. Єлукіна, О. І. Черкашина та інші. Аналіз робіт авторів показав, що формуванню саме ПОАК майбутніх економістів під час їхнього навчання в магістратурі приділяється недостатньо уваги.

Мета статті полягає у визначенні ПОАК, уточненні її складників, встановленні цілей ПОАК для майбутніх економістів під час їх навчання в магістратурі.

Вивчення АК в професійно орієнтованому контексті потребує уточнення її структури з урахуванням вмінь, навичок та знань, характерних для майбутніх фахівців, а саме – з урахуванням їхньої іншомовної професійної компетентності. У сучасних дослідженнях термін "іншомовна професійна компетентність" розглядається як знання мови, високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації [2, с.77]. Важливим структурним компонентом іншомовної професійної компетентності є комунікативна компетентність, яка є якісною характеристикою особистості фахівця і охоплює сукупність науково-теоретичних знань, практичних умінь і навичок у сфері здійснення професійної комунікації, досвід здійснення професійної взаємодії, стійку мотивацію професійного спілкування [4, с.41].

АК – це здатність особи слухати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого й опосередкованого спілкування. Виділяють такі складники АК як вміння (мовленнєві, навчальні, інтелектуальні, організаційні, компенсаційні), навички (фонетичні, лексичні, граматичні), знання (декларативні, процедурні), а також комунікативні здібності [1, с.19]. Для відображення складників ПОАК необхідно доповнити структуру АК. Так, серед вмінь ПОАК вирізняємо практичні вміння, під якими розуміємо здатність належно виконувати дії, пов'язані зі сферою професійної комунікації. До навичок ПОАК включаємо не тільки мовні, але й професійні, тобто практичні навички професійної діяльності, які є необхідними для успішного функціонування майбутнього фахівця. До знань, що входять до складу ПОАК, необхідно також віднести науково-теоретичні знання, які є базою для формування особистості фахівця-професіонала у своїй сфері (варто зазначити, що особливу роль відіграють наукові-теоретичні знання при роботі зі студентами магістратури, адже вони є не лише майбутніми фахівцями у певній професійній сфері, але й майбутніми науковцями, які вже під час навчання займаються дослідницькою діяльністю). Комунікативні здібності, необхідні для формування ПОАК, можна доповнювати на основі професіограм різних спеціальностей, оскільки різні професії потребують фахівців із різними комунікативними здібностями. Для економічної галузі доцільними будуть, наприклад, вміння вести переговори, переконувати співрозмовника, знаходити компроміс тощо. Також до структури ПОАК додаємо ще два компоненти, а саме – досвід здійснення професійної взаємодії та мотивацію професійного спілкування. Під досвідом здійснення професійної взаємодії розуміємо досвід спілкування або роботи в межах власного фаху (на час вивчення професійно орієнтованої ІМ в магістратурі студенти-економісти зазвичай вже мають уявлення про власну спеціальність, вивчали фахові дисципліни, проходили практику на підприємстві тощо). Мотивація професійного спілкування, в свою чергу, є обов'язковим складником, адже студенти мають бути зацікавлені у вивченні професійно орієнтованої ІМ та розуміти, як саме виконання тих чи інших вправ дозволить їм у майбутньому вільно спілкуватися ІМ в академічній та професійній сферах.

Отже, аналізуючи структуру ПОАК, можемо визначити цей вид компетентності як інтегративне особистісно-професійне утворення, яке реалізується у психологічній та технічно-операційній готовності фахівця до виконання успішної, продуктивної професійної діяльності, пов'язаної з аудіюванням іншомовних професійно орієнтованих аудіотекстів в умовах іншомовної культури, та забезпечує можливість ефективного сприймання навколишнього середовища.

Програма з англійської мови для професійного спілкування (АМПС) [3, с.4] визначає, що вступний рівень володіння ІМ студентами магістратури має дорівнювати В2 (Незалежний користувач), який забезпечуватиме їхню незалежну комунікативну компетентність, для того щоб вони могли ефективно функціонувати в академічному та професійному середовищах.

Водночас ВНЗ мають і далі розвивати у студентів компетентності ІМ, враховуючи фахові особливості. На просунутому етапі, під час навчання у магістратурі, цільовим рівнем володіння ІМ є С1 (Досвідчений користувач), який дозволить точно і практично безпомилково розуміти іншомовний аудіотекст, представлений якнайближче до автентичного іншомовного мовлення у реальному житті. Фактичний вихідний рівень сформованості АК у студентів після закінчення магістратури має відповідати дескриптору рівня С1 [3, с.25]: "Я можу без надмірних зусиль розуміти довготривале мовлення на абстрактні та складні теми академічного або професійного спрямування, розпізнаючи широкий діапазон ідіоматичних виразів, термінів та реєстрів".

Перехід від рівня Незалежного користувача до Досвідченого означає, що перед студентом, який досягнув цілей рівня В2, стоять цілі наступного етапу, якими необхідно оволодіти для отримання автономного рівня володіння ІМ.

Отже, розглянемо рівень розвитку мовленнєвих вмінь професійно орієнтованого аудіювання (ПОА) студентів-економістів при вступі до магістратури у порівнянні з цільовими мовленнєвими вміннями ПОА, якими мають оволодіти майбутні фахівці до закінчення навчання (табл. 1).

Таблиця 1.

Мовленнєві вміння професійно орієнтованого аудіювання

На рівні В2	На рівні С1
<ul style="list-style-type: none"> розуміти <i>основну ідею</i> та розпізнавати відповідну інформацію в ході детальних обговорень, дебатів, офіційних доповідей, лекцій, бесід, що за темою пов'язані з навчанням та спеціальністю; 	<ul style="list-style-type: none"> розуміти <i>в деталях</i> довготривалі дискусії, дебати, офіційні переговори, лекції, розмови тощо, на абстрактні та конкретні теми у межах академічної та професійної сфер;
<ul style="list-style-type: none"> розуміти в деталях <i>телефонні розмови, які виходять за межі типового спілкування</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> детально розуміти <i>будь-які телефонні розмови, навіть поза академічною або професійною сферами</i>;
<ul style="list-style-type: none"> <i>розуміти загальний зміст і більшість суттєвих деталей</i> в автентичних радіо- і телепередачах, пов'язаних з академічною та професійною сферами; 	<ul style="list-style-type: none"> <i>розуміти широкий спектр</i> автентичних радіо- та телепередач на абстрактні та незнайомі теми в межах академічного та професійного середовищ;
<ul style="list-style-type: none"> розуміти досить складні повідомлення та інструкції <i>в академічному та професійному середовищі</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> розуміти складні оголошення, повідомлення та інструкції, <i>незалежно від того, чи належать вони до академічного чи професійного середовища</i>;
<ul style="list-style-type: none"> розуміти <i>намір мовця</i> і <i>комунікативні наслідки</i> його висловлювання (напр., зробити зауваження); 	<ul style="list-style-type: none"> розуміти <i>найтонші деталі</i> розмови, включаючи невиражені ставлення та відносини між мовцями.
<ul style="list-style-type: none"> визначити <i>позицію і точку зору</i> мовця; 	
<ul style="list-style-type: none"> розрізняти <i>різні стилістичні реєстри</i> в усному та письмовому спілкуванні з друзями, незнайомцями, колегами, працевдавцями та з людьми різного віку і соціального статусу, маючи при цьому різні наміри спілкування. 	

Порівнюючи мовленнєві вміння, представлені у табл. 1, можна зробити висновок, що під час навчання у магістратурі студенти мають значно поглибити свої знання, вдосконалити навички та вміння ІМ з метою подальшого успішного функціонування в академічній та професійній сферах. При переході з рівня Досвідченого користувача на рівень Незалежного користувача студенти магістратури стикаються з проблемою недостатньої кількості годин, відведених власне на вивчення ІМ, а в рамках безпосередньо занять з ІМ – з недостатнім приділенням уваги аудіюванню як виду мовленнєвої діяльності.

Отже, перед сучасною методикою постає завдання, яке полягає у вдосконаленні шляхів оволодіння студентами магістратури необхідними професійними мовленнєвими компетентностями (серед яких ПОАК). Для створення методики формування ПОАК у студентів-магістрів економічних спеціальностей необхідно виходити з того, які кінцеві цілі постають перед майбутніми фахівцями для оволодіння ПОА на рівні С1. В цьому випадку цілі рівня С1 полягають саме у набутті відповідних мовленнєвих вмінь ПОА.

Отже, спостереження за процесом навчання ІМ майбутніх економістів у магістратурі, вивчення стану їхньої іншомовної підготовки та аналіз робіт авторів, що досліджували питання аудіювання та формування аудитивної компетентності доводять, що питання формування ПОАК і досі залишається відкритим, потребуючи уваги дослідників. Для дослідження явищ ПОАК було розглянуто аудитивну, іншомовну професійну та комунікативну компетентності, що дозволило вдосконалити визначення ПОАК та конкретизувати її структуру. Крім того, на основі наведених у програмі з АМПС дескрипторів було визначено цілі формування ПОАК на вихідному рівні володіння ІМ майбутніми економістами під час їхнього навчання у магістратурі. Для вирішення проблем модернізації навчання ІМ, пов'язаних з переходом України на трициклову систему вищої освіти, підписанням Болонської декларації, стрімким розвитком сучасних технологій та інформатизацією суспільства, необхідно продовжувати дослідження у запропонованому напрямку, вдосконалювати існуючі методики навчання ІМ, звертаючи особливу увагу на формування ПОАК як окремого виду компетентності, без якого неможливе успішне професійне функціонування майбутніх фахівців економічної галузі.

Подальші розвідки у цьому напрямку можуть полягати у дослідженні труднощів, що виникають при роботі з майбутніми економістами під час їхнього навчання в магістратурі, визначенні критеріїв відбору матеріалу для формування ПОАК, у, власне, відборі матеріалів для формування ПОАК та створенні методики формування ПОАК майбутніх економістів, що навчаються у магістратурі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бігич О.Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні / О.Б. Бігич // Іноземні мови. – 2012. – №12. – С. 19–30.
2. Боярко Г. В. Сучасні цілі та завдання вивчення іноземної мови у немовних ВНЗ / Г. В. Боярко // Військова освіта: зб. наук. праць. – 2007. – №2. – С. 76–83.
3. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін.]. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
4. Сутність іншомовної комунікативної компетентності курсантів вищих навчальних закладів у процесі професійної підготовки : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (15 січня 2013 р.) – К.: НТУУ "КПІ", 2013. – С. 40–42.

Цареградская К. В.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ АУДИТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ

Статья посвящена особенностям формирования профессионально ориентированной аудитивной компетентности студентов экономических специальностей во время их обучения в магистратуре.

Ключевые слова: аудирование, профессионально ориентированная аудитивная компетентность, будущие экономисты.

*FORMATION PECULIARITIES OF PROFESSIONALLY ORIENTED AURAL COMPETENCE OF
FUTURE ECONOMISTS*

The article is devoted to the formation peculiarities of professionally oriented aural competence of future economists while obtaining master's degree.

Key words: listening comprehension professionally oriented aural competence, future economists.